

Sociologie Românească

ISSN: 2668-1455 (print), ISSN: 1220-5389 (electronic)

**INFRASTRUCTURĂ ȘI SOCIETATE.
CONSIDERENTE TEORETICE ȘI STUDII DE CAZ**
OVIDIANA BULUMAC, EDITURA ETNOLOGICĂ, BUCUREȘTI, 2018

Radu BALTASIU

Sociologie Românească, 2020, vol. 18, Issue 1, pp. 203-206

<https://doi.org/10.33788/sr.18.1.17>

Published by:
Expert Projects Publishing House

On behalf of:
Asociația Română de Sociologie

**INFRASTRUCTURĂ ȘI
SOCIETATE. CONSIDERENTE
TEORETICE ȘI STUDII DE CAZ
OVIDIANA BULUMAC, EDITURA
ETNOLOGICĂ, BUCUREȘTI, 2018**

Radu BALTASIU¹

Abstract

Infrastructure and Society is the fruit of more than a decade of systematic research. Pending the field of social security and social logistics, located at the border of cultural anthropology, the work is paving the way in the frontier of sociology of infrastructure. From a theoretical point of view, the quasi-absolute novelty of the work consists in the fact that the source of social solidarity is the infrastructure itself, which, in turn, before being material, is symbolic. Dr. Ovidiana Bulumac easily operates in the theoretical field, constituting interesting syntheses, with great explanatory power, such as the Kennan-Eminescu paradox, or the innovative operation in the space of social logistics with the thesis of the Romanian dimension of existence, of Mircea Vulcănescu, over which he places his theories Ernest Bernea on the symbolic functions of place, in order to arrive at the system of the mechanisms of backwardness that belong to Hirschman through the negative „linkages”, etc. Last but not least, carrying forward the thesis of Dimitrie Gusti’s cultural personality, of Rădulescu Motru’s energetic personalism, the author crystallizes a new theory, that of the role of personality in the community infrastructure, which she illustrates through the brilliant personality of the young Dumitru Brezulescu. Novaci-Gorj, the one who laid the foundations of the strongest public peasant bank, „Gilortul”, at the beginning of the 20th century. Thus, within the paradigm of forms without substance, the author operationalizes a new theory, that of the infrastructure function of the symbol, and a new methodology – that of mental cartography.

¹ Universitatea din București, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Bulevardul Regina Elisabeta 4-12, București, 030018. E-mail: radu.baltasiu@gmail.com.

Apărută la Editura Etnologică, în 2018, *Infrastructură și Societate* este rodul mai mult decât al unei decade de cercetare sistematică. Pendinte domeniului securității societale și logisticii sociale, aflată la granița antropologiei culturale, lucrarea este deschizătoare de drumuri în domeniul de graniță al sociologiei infrastructurii. Nu întâmplător, într-o societate cu dezvoltarea infrastructurii aproape blocată, în care suprastructura politică este inaptă să lege Carpații cu drumuri de mare viteză, iar trenurile se deplasează mai greu decât în anii ultimului război mondial, această lucrare este dovada faptului că societatea românească încă mai este capabilă de reacții autoreparatorii în raport cu marea logică a istoriei.

Subiectul infrastructurii este aproape complet neglijat de sociologia contemporană. Din acest punct de vedere *Infrastructură și Societate* reprezintă o necesitate și este de strictă actualitate.

Din punct de vedere teoretic, noutatea cvasiabsolută a lucrării constă în faptul că **sursa solidarității sociale este însăși infrastructura** care, la rândul ei, mai înainte de a fi materială, este simbolică. Spun cvasiabsolută pentru că, de la Junimea și până la Vulcănescu, sociologia românească a avut preocupări sistematice privind relația dintre dezvoltare-comunități și infrastructură, aspecte prezentate, de altfel, de autoare. Infrastructura, la Ovidiana Bulumac, pe lângă aspectul material, este fenomen cultural. Infrastructura este componentă a unui sistem circulatoriu *simbolic*, prin care circulă componentele solidarității sociale. Dr. Ovidiana Bulumac operează cu ușurință în spațiul teoretic, constituind sinteze interesante, cu mare putere explicativă, precum paradoxul Kennan-Eminescu, sau operarea novatoare în spațiul logisticii sociale cu teza *dimensiunii românești a existenței*, a lui Mircea Vulcănescu, peste care așează teoriile lui Ernest Bernea privind funcțiile simbolice ale locului, pentru a ajunge la sistemul mecanismelor rămânerii în urmă ce aparțin lui Hirschman prin „efectele de relație negative” etc. Nu în ultimul rând, ducând mai departe teza personalității culturale a lui Dimitrie Gusti, a personalismului energetic al lui Rădulescu Motru, autoarea cristalizează o nouă teorie, aceea a rolului personalității în infrastructura comunitară, pe care o ilustrează prin strălucitoarea personalitate a tânărului Dumitru Brezulescu la Novaci-Gorj, cel care a pus bazele celei mai puternice bănci de obște, banca țărănească „Gilortul”, la începutul secolului XX. Astfel, în cadrul paradigmei formelor fără fond, autoarea operaționalizează o nouă teorie, aceea a funcției de infrastructură a simbolului, și o nouă metodologie – aceea a cartografiei mentale.

Ovidiana Bulumac inovează teoretic prin conferirea unui regim nou de funcționare unor teorii consacrate, prin conexiuni inedite între concepte și problematici, coroborând **construcția teoretică prin confruntare sistematică cu o extinsă cercetare de teren**. Elementul critic al lucrării este constituit de cele patru funcții simbolice ale infrastructurii: conservare, adaptare, integrare și control. Practic, arată autoarea, legea gustiană a echilibrului social, a paralelismului dintre cadre și manifestări, atârnă de buna funcționare, în aceste coordonate, a infrastructurii. **Cele patru funcții ale infrastructurii sociale reprezintă, într-adevăr, dovada concluzivă a originalității lucrării**, constituind punctul terminus

al unei abordări dense, sistematice, care împletește coerent și permanent metoda cu teoria. Acestea sunt prezentate separat în lucrare, în special din considerente de formă, teoria însăși devenind *instrument* de lucru, după cum metoda este expresia limpede a unei funcții teoretice. Această îngemănare în condițiile unei diviziuni funcționale clare dintre metodă și teorie este o raritate în știința socială de astăzi, prea adesea obscur blocată în metodologie fără teorie, sau în orizonturi teoretice cu mize minore.

După cristalizarea teoriei, autoarea „iese în largul lumii” cu aceasta, propunându-ne o lectură interesantă a unor fenomene tulburătoare care se petrec în marile societăți: din SUA până în China. Cu acest prilej, lucrarea dovedește încă un plan vocațional, acela al relațiilor internaționale analizate din perspectiva funcției simbolice a infrastructurii.

În ceea ce privește metodologia, autoarea trece cu mare vivacitate prin tehnicile și instrumentele dificile ale cercetării calitative *de teren*, precum sunt focus grupul, interviul, observația participativă, pentru a ajunge la analiza foarte solicitantă „de după”, analiza conținutului. Lucrarea trece cu ușurință de la nivelul cunoașterii categoriale la operaționalizarea noțiunilor în teren, și de aici la analiza computerizată a simbolisticii discursului comunitar legat de infrastructură (nVivo). Astfel, un exemplu de analiză aplicată o reprezintă clusterelor *de sensuri* pe marginea analizei conținutului discursurilor a doi președinți americani din perioade critice pentru infrastructura materială și simbolică americană – Eisenhower și Obama. Când circuitul simbolisticii locale se suprapune peste semnificațiile generale ale infrastructurii avem dezvoltare de la nivel politic, după cum, invers, avem stagnare, decădere, subdezvoltare. Este limpede, arată autoarea, că nivelul la care se decide această suprapunere este cel supralocal, inițiativa istorică aparținând elitelor care au control asupra întregului numit *politică*, locul unde se definesc *semnificațiile* investițiilor. Și aceste semnificații pot servi sau deservi comunitățile, pot însemna irosire sau chiar subdezvoltare.

Între tehnicile consacrate de analiză a datelor, Ovidiana Bulumac inserează metodologia novatoare a hărților mentale, utilizată deja de colegii săi în cadrul *metodologiei neointerpretative*¹, însă dna Bulumac adaugă niveluri noi ale acestui interviu grafic, de adâncime, cules din teren. Autoarea operează cu o tipologie a hărților mentale, pe care o așează pe o axă a tăriei coerenței comunitare a reprezentărilor, între „adunat” și „minimalist”, în funcție de aderența la valorile comunitare și conștientizarea contextului spațial. Această analiză binomială a unui mesaj grafic este de mare noutate și, din câte ne-am dat seama, cu mare putere de explicare a unora dintre cele mai dificile realități locale.

Acesta este un tablou succint al *Infrastructurii și societății* semnată de dr. Ovidiana Bulumac, rezultatul muncii sale doctorale care a fost dus mai departe în studiile sale postdoctorale. Lucrarea, una de anvergură, foarte bine structurată, coerentă atât metodologic cât și teoretic, de actualitate, este aflată, însă, în coliziune cu momentul, probabil unul dintre cele mai surde de după 1945.

Notă

¹ Vezi „Metodologia neinterpretativă. Planurile analizei în teren. Raport de cercetare pe comunitatea lipovenilor din Dobrogea”, Radu Baltasiu, Ovidiana Bulumac, Simona Motoroiu, Gabriel Săpunaru, *Romanian Journal of Sociology*, 1-2/2009.